

Međunarodni dan starijih osoba - 1. listopada 2012. godine

Referentni centar Ministarstva zdravlja RH za zaštitu zdravlja starijih osoba - Centar za gerontologiju Zavoda za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar, voditeljica prim.dr.sc. Spomenka Tomek-Roksandić¹

Međunarodni dan starijih osoba obilježava se u Hrvatskoj i u cijelom svijetu kako bi se naglasilo značenje osiguravanja životne sredine koja se može prilagoditi potrebama i sposobnostima stanovnika starije dobi. Nužno je osigurati životni okoliš koji se može prilagoditi zdravstvenim i socijalnim potrebama te funkcionalnoj sposobnosti starijih osoba.

Glavna Skupština Ujedinjenih naroda proglasila je 14. prosinca 1990. (Rezolucijom 45/106.) 1. listopada Međunarodnim danom starijih osoba. U Rezoluciji se ističe značenje iskoristivog potencijala izrazito rastućeg svjetskog starijeg stanovništva. Slogan Svjetske zdravstvene organizacije i UN-a: „*Stariji ljudi kao nova snaga za razvoj*“ upućuje na osiguranje aktivnog zdravog starenja. Svjetska zdravstvena organizacija u „*Brazilskoj deklaraciji o aktivnom zdravom starenju*“ pitanje zdravog starenja postavlja u kontekst održivog razvoja. Zdrave, aktivne starije osobe važan su resurs svojim obiteljima, zajednici i ekonomiji cjelokupnog pučanstva. Zaštita zdravlja starijih osoba glavni je pokazatelj napretka ili propusta za zaštitu zdravlja cjelokupnog stanovništva.

Ministarska konferencija o starenju, održana 19. i 20. rujna 2012. g. u Beču, prihvatila je „*Deklaraciju o osiguravanju društva primjerenoga osobama svih životnih dobi - promicanjem kvalitete života i aktivnoga starenja*“. Prihvatili su je predstavnici država članica Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE) kojom se iznova potvrđuje predanost ciljevima iskazanim na prethodnim ministarskim konferencijama (Berlin i Madrid 2002. g., León 2007. g.).

Iz Ministarske deklaracije o aktivnom starenju izdvajamo: u cilju poticanja i promicanja provedbe UNECE RIS/MIPAA-a u njegovu trećem implementacijskom ciklusu od 2013. do 2017. godine, odlučni smo u nakani da do 2017. godine ostvarimo sljedeće ciljeve politike država članica UN-a: I. Potiče se produljivanje radnoga vijeka, a radnu sposobnost održava:

(a) Promicanjem i podržavanjem zdravih načina života, duševnoga zdravlja i blagostanja, prevencijom, geroprofilaktičnim mjerama i kontrolom nezaraznih bolesti i osiguravanjem

¹ spomenka.tomek-roksandic@stampar.hr, gerontologija@stampar.hr

sigurnih i zdravih uvjeta rada, što uključuje mjere kojima se teži uravnotežiti profesionalni život i profesionalno okruženje za cijeloga trajanja radnoga vijeka.

(b) Postizanjem viših stopa zaposlenosti muškaraca i žena starije životne dobi kroz odgovarajuće poticaje vezane uz sustav oporezivanja i sustav socijalne sigurnosti, otvaranje radnih mjesta prilagođenih ovoj dobnoj skupini, fleksibilne rasporede radnoga vremena, informiranje, programe obuke i obnavljanja znanja i vještina prilagođenih dobi te mjere zbrinjavanja starijih osoba poduzete u javnome i privatnome sektoru.

(c) Kreiranjem politika tržišta rada utemeljenih na znanstvenim dokazima, u okviru kojih je prepoznato da politike zapošljavanja mladih i starijih osoba moraju biti komplementarne i na dobrobit svih. Valja promicati pozitivne stavove prema starijim zaposlenicima i boriti se protiv diskriminacije prema dobi na tržištu rada.

(d) Iznažanjem fleksibilnijih načina umirovljenja i poticanjem duljeg ostanka u aktivnom radnom statusu sukladno potrebama i težnjama pojedinca.

(e) Provođenjem reformi mirovinskoga sustava u cilju prilagođavanja produljenju životnoga vijeka i rastućem broju starijih osoba koje rade „na crno“, potičući pritom, shodno prilikama, produljenje zdravoga radnoga vijeka i održavajući međugeneracijski reciprocitet i međugeneracijsku jednakost, promičući održivost i primjerenost mirovinskoga sustava kako u javnom, tako i u privatnom sektoru te osiguravajući posvemašnju pokrivenost ovakvim sustavima.

(f) Promicanjem uloge starijih radnika kao prenositelja znanja i iskustva na mlade radnike.

Odabrana načela Ujedinjenih naroda o skrbi za starije ljude:

Starijim ljudima trebalo bi omogućiti sljedeće:

- dostupnost primjerene zdravstvene i socijalne skrbi, gerontološke i gerijatrijske zaštite zdravlja, sigurnog okoliša i kroz osiguranje dohotka, obiteljske podrške i potpore zajednice te kroz samopomoć;
- pravo na rad ili pristup drugim aktivnostima kojima bi se osigurao dohodak;
- mogućnost sudjelovanja u odlučivanju kada i prema kojem rasporedu će ići u mirovinu ovisno o funkcionalnoj sposobnosti i osiguranjem produljenja radnog vijeka;

- pristup odgovarajućim obrazovnim programima i programima obuke za stjecanje različitih novih vještina i znanja;
- život u sigurnoj sredini koja se može prilagoditi osobnim potrebama, zdravstvenim i socijalnim u odnosu na funkcionalnu sposobnost starije osobe;
- život u vlastitom domu što je duže moguće, što diktira razvoj izvaninstitucijske skrbi za starije, a kada nastupi bolesno starenje nužno je osigurati gerijatrijsku zdravstvenu njegu;
- osiguranje aktivnog zdravog starenja i unapređenja kvalitete življenja te osiguranje prava starijih.
- imati neometan pristup zdravstvenoj skrbi koja će im omogućiti održavanje i postizanje najbolje moguće razine tjelesnoga, društvenog i emotivnog blagostanja te spriječiti ili odgoditi početak bolesti;
- imati pristup socijalnim i zakonodavnim službama zbog poboljšanja samostalnosti, zaštite i skrbi;
- moći koristiti odgovarajuće razine institucionalizirane skrbi kojom bi im se osigurala zaštita, rehabilitacija te socijalni i društveni poticaji u humanoj i sigurnoj sredini;
- moći ostvariti ljudska prava i temeljne slobode tijekom boravka u bilo kakvoj ustanovi za skrb, liječenje ili prihvat starijih ljudi, uključujući cjelovito poštovanje njihovih vjerovanja, dostojanstva, potreba i privatnosti, kao i prava na odlučivanje o vlastitoj skrbi i kvaliteti življenja;
- imati mogućnost ostvarenja cjelovita razvitka vlastitih potencijala;
- imati pristup obrazovnim, kulturnim, duhovnim i rekreacijskim sredstvima društva u kojem žive;
- moći dostojanstveno i sigurno živjeti te biti zaštićeni od izrabljivanja i tjelesnog i duševnog zlostavljanja;
- biti sigurni da će se s njima postupati pošteno bez obzira na dob, rasnu ili etničku pripadnost, invaliditet ili drugi status.

